

אלמלא יום שני של ראש השנה שהוא דינא רפיא היה העולם נחרב!

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

בחניקה" (טז) "ומי בסקילה" (יז) "מי ינוח" (יח) "ומי ינוע", (יט) "מי ישקט", (כ) "ומי יטרף", (כא) "מי ישלו", (כב) "ומי יתיסר", (כג) "מי יעני", (כד) "ומי יעשר", (כה) "מי ישפל", (כו) "ומי ירום".

הפיטן האלקי ביקש לרמז לנו בכך, כי למרות הדין הקשה של שם אלקים ששולט בראש השנה, נתן לנו הקב"ה מצות תקיעת שופר [שהזכיר בדבריו: "ובשופר גדול יתקע וקול דממה דקה ישמע"], כדי שנהפוך על ידי זה הדין לרחמים מהשם הוי"ה שעולה בגימטריא כ"ו, בבחינת: "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר", ועל ידי זה נזכה להמתיק הדין מכ"ו פרטים שנידונים עליהם בראש השנה.

במאמר זה ברצוננו להתבונן מעט מזעיר ביסוד גדול, אשר מקורו בזוהר הקדוש (פרשת פנחס רלא): ובכתבי רבינו האריז"ל (שער הכוונות ר"ה דרוש ב), וחזר ונשנה במשנת רבותינו הקדושים, הבעש"ט ותלמידיו והגר"א מווילנא ותלמידיו זי"ע, כי עבודת הקודש המוטלת עלינו בימים אלו, להמתיק על ידי תקיעת השופר שני סוגי דינים שהקב"ה דן בהם את העולם בשני ימים של ראש השנה, ביום ראשון העולם נידון עם "דינא קשיא" שהוא דין קשה, וביום שני העולם נידון עם "דינא רפיא" שהוא דין רפה, ומה' נבקש שיוליכנו בדרך אמת.

הגזירה". זאת ועוד, הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו נתן לנו מצות תקיעת שופר בראש השנה, ככתוב (במדבר כט א): "יום תרועה יהיה לכם". והנה חכמינו ז"ל גילו לנו ברוח קדשם, כי על ידי מצות תקיעת שופר עומד הקב"ה כביכול מכסא דין ויושב על כסא רחמים כמבואר במדרש (ויק"ר כט ג) על הפסוק (תהלים מז ו):

"עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין בדין הוא עולה, מאי טעם, עלה אלקים בתרועה, [אלקים הוא דין], ובשעה שישאל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב ה' בקול שופר, [ה' הוא רחמים], ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדת הדין לרחמים".

יתכן להוסיף פרפראות לחכמה, כי מטעם זה בחר רבי אמנון להזכיר בפיוטו בדיוק כ"ו פרטים שהבריות נידונים עליהם בראש השנה:

(א) "כמה יעברון", (ב) "וכמה יבראון", (ג) "מי יחיה", (ד) "ומי ימות", (ה) "מי בקצו", (ו) "ומי לא בקצו", (ז) "מי במים", (ח) "ומי באש", (ט) "מי בחרב", (י) "ומי בחיה", (יא) "מי ברעב", (יב) "ומי בצמא", (יג) "מי ברעש", (יד) "ומי במגפה", (טו) "מי

הנה ימים באים – ימים נוראים, שני ימים של ראש השנה הבאים לקראתנו לשלום, שהם ימי הדין לכל באי עולם, כמו ששינו במשנה (ר"ה טז): "בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון". מי לנו גדול מהפיטן האלקי הקדוש רבי אמנון ממגנצא זצ"ל, שהפליא לבטא את המשפט הקשה שכל אחד מאתנו צריך לעבור בימים אלו, בפיוט "ונתנה תוקף" שיסד על מיטת חוליו לפני פטירתו:

"בראש השנה יכתובו וביום צום כיפור יחתמו, כמה יעברון וכמה יבראון, מי יחיה ומי ימות, מי בקצו ומי לא בקצו, מי במים ומי באש, מי בחרב ומי בחיה, מי ברעב ומי בצמא, מי ברעש ומי במגפה, מי בחניקה ומי בסקילה, מי ינוח ומי ינוע, מי ישקט ומי יטרף, מי ישלו ומי יתיסר, מי יעני ומי יעשר, מי ישפל ומי ירום".

הנה כי כן לב מי לא יפחד וירעד, בשמעו על כל הדברים הנוראים שנקבעים ביום זה, הלא אפילו על צדיק גמור כבר אמר חכם מכל אדם (קהלת ז כ): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", על אחת כמה וכמה אנו בני אדם פשוטים שצריכים להתמלא פחד ורעדה מיום הדין.

"עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר"

אולם זאת נחמתנו בענייננו, כי הפייטן האלקי עצמו מסיים פיוט זה במילים: "ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע

יש בני אדם נידונים ביום ראשון ואז הם דינא קשיא, ויש נידונים ביום ב' שהוא דינא רפיא, ורוצה הקב"ה לרחם עליהם ודן אותם ביום הב', ואמר כי האדם הנופלת עליו בכיה רבה מאילו בימים האלו בתפילה, הוא הוראה שנידון באותה שעה למעלה אם ביום א' ואם ביום שני".

הרי לנו דברים ברורים: "ויש נידונים ביום ב' שהוא דינא רפיא, ורוצה הקב"ה לרחם עליהם ודן אותם ביום הב'". כלומר כשרואה הקב"ה מבני ישראל שהרבו לפשוע והם רוצים לחזור בתשובה, ואם ידון אותם ביום א' של ראש השנה שהוא דינא קשיא לא יוכלו להתקיים, הוא דן אותם ברוב רחמיו וחסדיו ביום ב' של ראש השנה שהוא דינא רפיא.

הנה כי כן יאיר לנו להבין דברי רשב"י, כי אלמלא שהוסיפו חכמים יום שני של ראש השנה היה העולם נחרב, שהרי לולי יום שני היה הקב"ה דן את כל הבריות ביום ראשון שהוא דינא קשיא, ומאחר שיצר לב האדם רע מנעוריו שמפיל את האדם ברשתו, נמצא כי אם היו נידונים רק בדינא קשיא היה העולם נחרב, על כן באו החכמים והוסיפו יום שני של ראש השנה, כדי שידון אותם הקב"ה ביום שני שהוא דינא רפיא, ועל ידי זה הוא יתברך מאריך להם אף עד שיחזרו בתשובה שלימה.

מקור נפלא שהקב"ה דן בדינא קשיא ובדינא רפיא

אולם כעת ראוי להתבונן איפה מצינו בכלל מקור לכך, שהקב"ה דן את העולם בשני בתי דינין של דינא קשיא ודינא רפיא. ונראה ברור כי המקור לכך הוא בפסוק הראשון בתורה (בראשית א א):

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ופירש רש"י בשם המדרש: "ברא

**זוהר הקדוש: ביום א' של ראש השנה
דן הקב"ה את העולם בדינא קשיא וביום ב' דן אותם בדינא רפיא**

**רשב"י: לולי יום ב' של ראש השנה היה העולם נחרב,
כי כל העולם היה נידון ביום א' שהוא דינא קשיא**

**אריז"ל: "יש בני אדם נידונים ביום ראשון ואז הם דינא קשיא
ויש נידונים ביום ב' שהוא דינא רפיא"**

**הקב"ה מרחם על אותם שקשה להם בדינא קשיא,
ודן אותם ביום ב' של ראש השנה בדינא רפיא**

בבחינת "דינא רפיא", נמתק "דינא קשיא" של יום א' עם "דינא רפיא" של יום ב'.

צדיקים נידונים ביום א' ורוב בני אדם ביום ב'

ויש להוסיף תבלין להבין דברי רשב"י ביתר שאת, על פי הקדמה יקרה ממשנתו הטהורה של רבינו האריז"ל, כפי שכתב בשמו תלמידו הנאמן רבי חיים וויטאל ב"שער הכוונות" (דרושי ראש השנה דף צ טור א ד"ה בכל י' ימי תשובה) בלשון קדשו:

"גם היה נוהג מורי ז"ל לבכות הרבה בתפלת ראש השנה, אפילו שהוא יום טוב ומכל שכן בתפילת יום הכיפורים, והיה אומר מורי ז"ל, כי מי שאין בכיה נופלת עליו בימים האלו, הוא הוראה שאין נשמתו הגונה ושלמה. גם היה אומר, כי

"תנן (מלכים א ח נט) ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו, יום ביומו מאי הוא, אלא הני תרי יומין דראש השנה, אמאי תרי יומין, בגין דאינון תרי בי דינא דמתחברין כחדא, דינא עלאה דאיהו קשיא בדינא תתאה דאיהו רפיא". פירושו: "תנן ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו, יום ביומו מה הוא [כפל הלשון], אלא הם שני ימים של ראש השנה, מדוע שני ימים, משום שהם שני בתי דינים המתחברים כאחד, דין עליון שהוא קשה בדין תחתון שהוא רפה".

הנה כי כן מבואר דברי רשב"י, כי אלמלא יום שני של ראש השנה היה העולם נחרב, שהרי אם לא היה לנו יום ב' של ראש השנה שהוא בבחינת "דינא רפיא", היה הקב"ה דן את העולם רק ביום ראשון של ראש השנה שהוא "דינא קשיא", ואז היה העולם נחרב כי רוב העולם אינם מסוגלים לעמוד בדינא קשיא, אבל על ידי שהוסיפו חכמים יום שני שהוא

פתח דברינו יאיר במקרא שכתוב (איוב א ו): "ויהי היום ויבאו בני האלהים להתייצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם". ומצינו הביאור על כך בדברי רשב"י בזוהר הקדוש (פרשת פנחס רלא), שהכוונה בזה על שני ימים של ראש השנה שהקב"ה דן בהם את העולם:

"אמר רבי יהודה [לרשב"י], לימא לן מר מלין מעלייתא דראש השנה. פתח רבי שמעון ואמר, (איוב א ו) ויהי היום, בכל אתר דכתיב ויהי איהו צער... ודא הוא ראש השנה, יומא דאית ביה דינא קשיא על עלמא... ובכל אתר ויהי היום דא ראש השנה, ויהי היום ויבאו בני האלהים, יום ראש השנה הוה. בכל זמנא תרין יומין אינון, מאי טעמא, בגין דלהוי יצחק כליל דינא ורחמי, תרין יומין ולא חד, דאלמלא ישתכח יחידי, יחריב עלמא".

בתרגום ללשון קודש:

"אמר רבי יהודה [לרשב"י], יאמר לנו רבינו דברים טובים מראש השנה. פתח רבי שמעון ואמר, (איוב א ו) ויהי היום, בכל מקום שכתוב ויהי הוא צער... וזהו ראש השנה, יום שיש בו דין קשה על העולם... ובכל מקום ויהי היום זה ראש השנה, ויהי היום ויבאו בני האלהים, יום ראש השנה היה. בכל זמן [ראש השנה] שני ימים הם, מהו הטעם, כדי שיהיה יצחק כלול דין ורחמי, שני ימים ולא אחד, כי אלמלא היה נמצא אחד היה מחריב את העולם".

נמצינו למדים מדברי רשב"י חידוש גדול, כי אלמלא החכמים שהוסיפו יום שני של ראש השנה היה העולם נחרב. וביארו מפרשי הזוהר הכוונה בזה על פי המבואר בזוהר הקדוש (שם רלא): כי בשני ימים של ראש השנה דן הקב"ה את כל באי עולם בשני סוגי דינים, ביום א' של ראש השנה הוא דן אותם "דינא קשיא" - במדת הדין הקשה, וביום השני הוא דן אותם "דינא רפיא" - במדת הדין הרפה, ובלשון קדשו:

אלקים, ולא **אמר ברא ה'**, **שבתחילה** **עלה במחשבה לבראותו במדת הדין**, **וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים** **ושתפה למדת הדין**, והיינו **דכתיב (שם ב ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים**".

כאשר נתבונן היטב נראה כי במאמר זה נזכרו שני סוגי דינים, דין הראשון הוא שלא היה עמו שיתוף של רחמים ונרמז בפסוק: **"בראשית ברא אלקים**" – שעל כך פירש רש"י: **"שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין"**, ואילו הדין השני הוא מה שהקדים הקב"ה מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, ונרמז בפסוק: **"ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים"**.

והנה הדין הראשון משם אלקים: **"בראשית ברא אלקים"**, שאין עמו שיתוף של מדת הרחמים, הוא **"דינא קשיא"**, ומטעם זה ראה הקב"ה שאין העולם מתקיים עמו מחמת תוקף הדין, אבל הדין השני משם אלקים, שהקדים הקב"ה אליו את השם הוי"ה מדת הרחמים: **"ביום עשות ה' אלקים"**, הוא **"דינא רפיא"**, שהרי יש עמו מדת הרחמים הממתיקה קצת את הדין, הרי לנו מקור ברור כי בשעת בריאת העולם, עלה ברצונו יתברך להנהיג את העולם בשני דינים דינא קשיא ודינא רפיא.

אולם כאן עלול השואל לשאול בצדק רב: הלא הדין הראשון שלא היה עמו שיתוף של מדת הרחמים שהוא כאמור **"דינא קשיא"**, לא נתקיים בסופו של דבר, כמו שפירש רש"י: **"שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין**, **וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים** **ושתפה למדת הדין"**, הנה כי כן איך אנו אומרים שהקב"ה דן את העולם גם בדינא קשיא.

המחשבה הראשונה נתקיימה אצל צדיקים

אך הביאור בזה על פי מה שתמה בשל"ה הקדוש (פרשת בראשית תורה אור ג), איך יעלה על הדעת לומר על הקב"ה, שבתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, ואחר כך כשראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, הלא הקב"ה היודע מראשית דבר אחרית דבר, כבר ידע מראש שאין העולם מתקיים במדת הדין. וביאר בדברי קדשו כי מחשבתו יתברך עומדת וקיימת אצל הצדיקים הנידונים במדת הדין הקשה, והנה מעט מהדברים בלשון קדשו:

”אמנם שמעו אלי ותחי נפשכם. דעו כי מה שעלה במחשבה מחשבתו קיימת, ומתחילה אקדים מה שאמרו רז"ל (יבמות קכא): כי הקב"ה מדקדק יותר עם הצדיקים מהשאר, ומדקדק עמהם כחוט השערה, כי כל הקרב הקרוב ביותר למלך מלכי המלכים הקב"ה, צריך להיות ביותר מזוכך ומקודש ומטוהר ...

ועל כן בני עליה הזוכים למדריגות עליות הנשמות לפני ולפנים, בסוד התורה הקדומה בסוד ישראל עלו במחשבה, ואלו הם בני עליה אשר שורש נשמתם בסוד המחשבה העליונה, הם מדוקדקים בקו הדין ביותר ויותר מרוב העולם שמדריגתם למטה מהם, ואצלם נשאר בחינת עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין. כי הם עולים שם, על כן הם תמיד מדוקדקים במדת הדין".

וזהו ביאור המאמר: **"שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין"**, כלומר הצדיקים הגדולים אשר עלו במחשבה תחילה לברוא בשבילם את העולם, אכן נבראו ונידונים במדת הדין הקשה, כי מחמת גדול צדקתם הם מסוגלים להיות נידון בדין הקשה, **"וראה שאין העולם מתקיים"**, כלומר כבר בהתחלה ראה הקב"ה כי שאר העולם שאינם במדריגת הצדיקים אינם יכולים להתקיים במדת הדין הקשה, **"והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין"**.

בדרך זו מבאר השל"ה מה שמצינו בגמרא (מנחות כט:): שהראה הקב"ה למשה את התנא רבי עקיבא שנהרג ביסורים, ותמה על כך באמרו: **"רבונו של עולם זו תורה וזו שכרה, אמר לו [הקב"ה], שתוק כך עלה במחשבה לפני"**. הביאור בזה כי משום שעלה במחשבה, הרי הוא נידון במדת הדין הקשה כפי שעלה במחשבתו יתברך לברוא את העולם במדת הדין.

הרי לנו דברים ברורים כי הצדיקים הגדולים הראויים לכך, נידונים בדין הקשה כפי שעלה במחשבה תחילה ככתוב: **"בראשית ברא אלקים"**, והרי זה בבחינת **"דינא קשיא"**, ואילו שאר בני העולם נידונים רק בדין המשותף עם מדת הרחמים ככתוב: **"ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים"**, אשר זהו בחינת **"דינא רפיא"**.

מעתה יתבאר ביתר שאת דברי רשב"י,

"אמר רבי אבהו, למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני".

והנה מבואר בזהר הקדוש (פרשת וירא קי"ט): ביאור הענין שצוה הקב"ה לאברהם לעקוד את יצחק על גבי המזבח, כי ידוע שאברהם אבינו עבד את ה' במדת החסד, ואילו יצחק אבינו עבד את ה' במדת הדין הקשה, והיות שאין העולם מתקיים במדת הדין, על כן צוה הקב"ה לאברהם בעל החסד לעקוד את יצחק בעל הדין, כדי להכניע בכך מדת הדין לפני מדת החסד.

בדרך זו מפרש רבינו האריז"ל ב"לקוטי תורה" (פרשת וירא) בפרשת העקידה

<p>"בראשית ברא אלקים", בתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין הוא בבחינת "דינא קשיא"</p>
<p>"וראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין", הוא בבחינת "דינא רפיא"</p>
<p>מאור ושמש: ביום א' הקריאה בלידת יצחק דינא קשיא, ביום ב' הקריאה בעקידה שנמתק לדינא רפיא</p>
<p>"תקיעות דמיושב" להמתיק דינא קשיא "קשות מיושב", "תקיעות דמעומד" להמתיק דינא רפיא "רכות מעומד"</p>

(בראשית כב ז): **"ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמרו הנני בני"**. כלומר יצחק איש הדין ביקש לכלול עצמו עם אברהם איש החסד, לכן **"ויאמר אבי"**, אני רוצה להיכלל עמך אבי איש החסד, אבל אברהם איש החסד ביקש להיכלל עם יצחק איש הדין, לכן **"ויאמר הנני בני"**, אני רוצה להיכלל עמך בני איש הדין, **"וילכו שניהם יחדיו"**, אברהם ויצחק חסד ודין כלולים זה מזה.

והנה כאשר נתבונן בזה נשכיל להבין, כי על ידי שעקד אברהם את יצחק בנו שהיה לפני העקידה בבחינת דינא קשיא נשלמה תכלית הבריאה, שאין העולם מתקיים במדת הדין הקשה כי אם על ידי הקדמת מדת הרחמים למדת הדין, דהיינו שהרחמים יהיה עיקר והדין טפל אליו, ולפי המבואר נשלם ענין זה בעקידה שעקד אברהם בעל החסד את יצחק בנו בעל הדין, כי על ידי זה גם למעלה בשמים נכנע הדין לפני מדת החסד.

עקידת יצחק להמתיק דינא קשיא הקרבת האיל להמתיק דינא רפיא

ועתה בא וראה כי לפי האמור יומתק להבין, מה שמצינו בזהר הקדוש (פרשת ויקרא יח.), הטעם שקוראים פרשת העקידה בראש השנה, כי בראש השנה עקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח: **"אמר רבי אבא, בגין כן קרינן פרשתא דיצחק בהאי יומא דבהאי יומא אתעקד יצחק"**. ולכן אנו אומרים בתפלת מוסף: **"ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור"**.

ולפי המבואר הענין בזה הוא, כי היות שביום א' של ראש השנה דן הקב"ה את העולם בדינא קשיא של יצחק, על כן סיבב הקב"ה כי דוקא ביום זה יעקוד אברהם בעל החסד את יצחק בעל הדין, כדי להמתיק בכך דינא קשיא שיהפוך לדינא רפיא. ומה נפלא לצרף לזה

דבריו המאירים של ה"מאור ושמש" (רמזי ראש השנה ד"ה ויאמר) אשר דיבר בקדשו:

"כי הנה ידוע אשר השני ימים טובים של ראש השנה, יום ראשון הוא דינא קשיא ויום השני דינא רפיא. והטעם שיום ראשון הוא בחינת לידת יצחק שהוא מדת גבורה, ולכן אנו קורין אז וה' פקד את שרה, שאז הוא לידת הדינין, ולכן הוא דינא קשיא, וביום ב' קורין העקידה שאז ממתיקין הדינין, ואברהם שהוא מדת חסד עקד את יצחק לכל יפקון תוקפוהי לבר, ולכן הוא דינא רפיא שכבר נמתקו ונכללו בהחסדים".

נמצינו למדים מדבריו הקדושים, כי על ידי עקידת יצחק בראש השנה נמתקו הדינא קשיא של יצחק לדינא רפיא. לפי זה נראה לומר דברים ברורים בדחילו ורחימו, כי אחרי העקידה כאשר הקריב אברהם את האיל תחת יצחק בנו, ומבואר ברש"י בשם המדרש (בראשית כב יג): **"ויעלהו לעולה תחת בנו, מהו תחת בנו, על כל עבודה שעשה ממנו היה מתפלל ואומר, יהי רצון שתהא זו כאלו היא עשויה בבני, כאלו בני שחוט, כאלו דמו זרוק, כאלו בני מופשט, כאלו הוא נקטר ונעשה דשן"**. על ידי הקרבה זו המתיק אברהם אבינו גם את הדינא רפיא שנשאר אחרי העקידה.

הנה כי כן יאיר לנו להבין תכלית מצות תקיעת שופר: **"אמר הקדוש ברוך הוא, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני"**. כי על ידי התקיעה בשופר של איל אנו מזכירים שתי הפעולות שנעשו בעקידת יצחק:

א) עצם פעולת העקידה שעקד אברהם בעל החסד את יצחק בעל הדין על המזבח, והמתיק בכך **"דינא קשיא"** של יצחק שמתעורר ביום ביום א' של ראש השנה ונעשו **"דינא רפיא"**. ב) פעולת הקרבת האיל תחת יצחק בנו, אשר על ידי זה נמתקו גם **"דינא רפיא"** שמתעורר ביום ב' של ראש השנה ונהפכו לרחמים גמורים. ולכן על ידי מצות תקיעת שופר עומד הקב"ה מכסא דין ויושב על כסא רחמים.

תקיעות מיושב ומעומד להמתיק דינא קשיא ודינא רפיא

נסיים המאמר במה ששינינו בגמרא (ר"ה טז): **"למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן"**. פירוש, התקיעות לפני תפלת מוסף נקראות **"תקיעות דמיושב"**, כי מצד הדין מותר לשבת בהן, אבל התקיעות בשעת תפלת מוסף נקראות **"תקיעות דמעומד"**, כי הן בעמידה דוקא. וצריך להבין מהו הענין שהשטן מתערבב על ידי תקיעות דמיושב ותקיעות דעמידה.

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שכתוב (איוב א ו): **"ויהי היום ויבואו בני האלהים להתייצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם"**, ופירש בזהר הקדוש הנ"ל שהכוונה בזה על ראש השנה. ויש לומר כי זהו הענין שבאים "בני האלהים", לדון את הבריות בשני בתי דינים דינא קשיא ודינא רפיא: **"ויבוא גם השטן בתוכם"**, לעורר ח"ו שני בתי דינים על ישראל.

והנה שינינו בגמרא (מגילה כא.): **"כתוב אחד אומר (דברים ט ט) ואשב בהר, וכתוב אחד אומר (שם י י) ואנכי עמדתי בהר ... רבא אמר, רכות מעומד וקשות מיושב"**. ופירש רש"י: **"רכות, דברים רכים ונוחים שאדם מהיר לשמען"**.

מעתה יש לומר כי **"תקיעות דמיושב"** הן כדי להמתיק **"דינא קשיא"** בבחינת **"קשות מיושב"**, ואילו **"תקיעות דמעומד"** הן כדי להמתיק **"דינא רפיא"** בבחינת **"רכות מעומד"**, על כן על ידי שתי התקיעות מתערבב השטן, כי הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים לדון אותנו בכתיבה וחתימה טובה עם כל הפירושים אמן כן יהי רצון.